

Michael Rasmussen in de gele trui, voorafgegaan door zijn ploeggenoten. Foto Cor Vos

94

MAARTEN KOLSLOOT

MICHAEL RASMUSSEN, DE
TOURZOMER VAN 2007
EN DE HONDENFLUITJES
VAN DE BANKDIRECTIE

Reconstructie: hoe Rabobank de gele trui zag verdwijnen die nooit meer zou terugkeren. Over doping, whereabouts en mystificaties

112

ERIK BROUWER

DE ONDERGANG
VAN EEN BERGKONING
Thierry Claveyrolat won de bolletjestrui, kocht zijn stamcafé – en daarna ging het grondig mis

126

MENNO HAANSTRA

FABIO EN JULIUS (6)
‘Er zit een afmaker in hem.’ Vervolg van de serie over Jakobsen en Van den Berg

140

NANDO BOERS

BEROEP WIELRENNER
DEEL 35:

STEVEN KRUIJSWIJK
‘Ik wacht nog op een grotere klapper dan de derde plaats in de Tour van 2019’

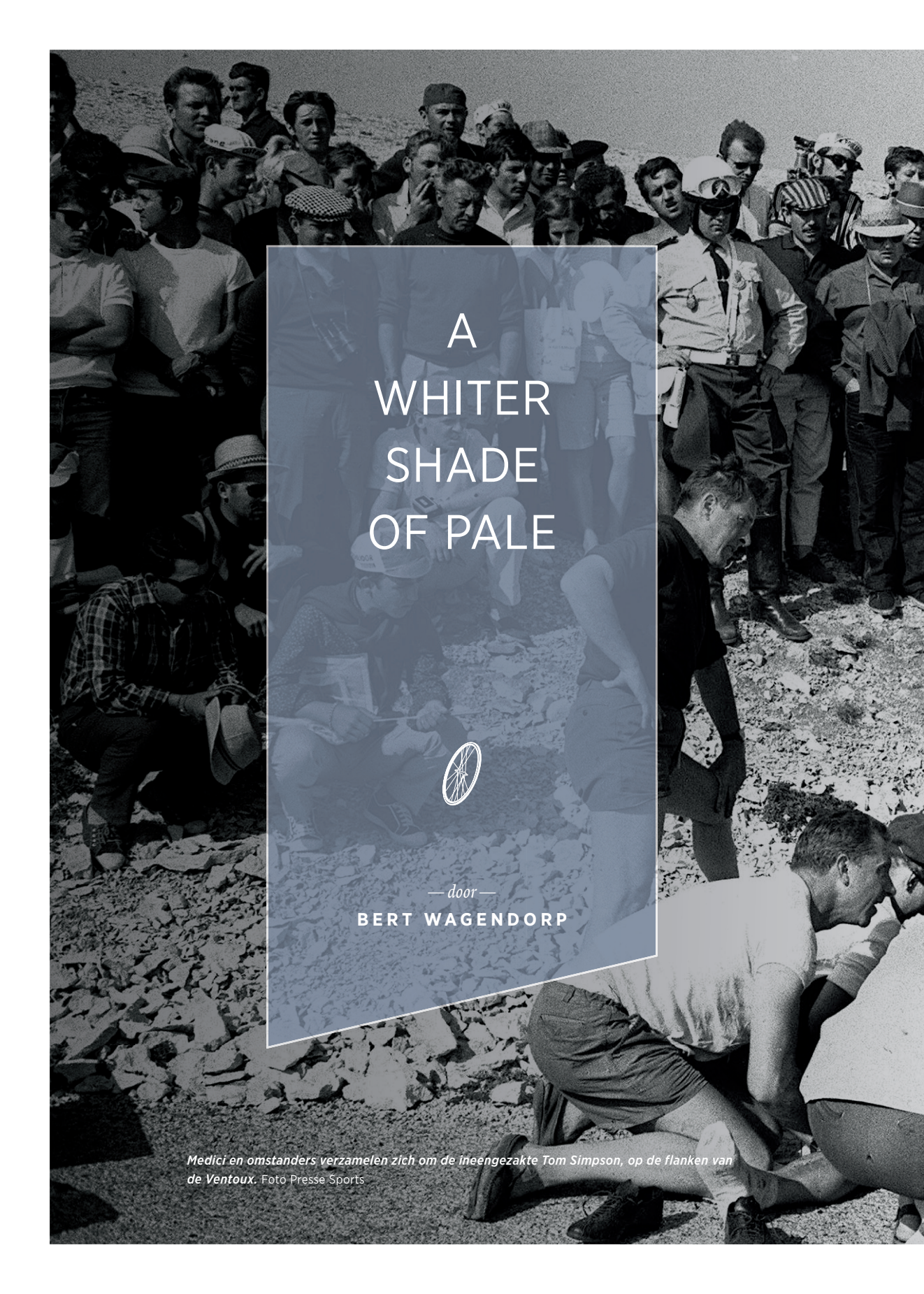
156

BERT WAGENDORP

LETTERKNECHTEN
Een nieuwe rubriek in *De Muur*, waarin boeken over wielrennen worden besproken. Films, documentaires en websites komen ook in aanmerking

159

AUTEURS BIOGRAFIEËN

A
WHITER
SHADE
OF PALE

— door —
BERT WAGENDORP

Medici en omstanders verzamelen zich om de ineengezakte Tom Simpson, op de flanken van de Ventoux. Foto Presse Sports

De Mont Ventoux wordt op 7 juli in de Tour de France tweemaal beklommen. Een primeur, tot dusver vond de organisatie één keer wel genoeg als martelmethode. De Ventoux heeft in het verleden meermaals een scherp inzicht geboden in de stand van het wielrennen – met name wat doping betreft. Twee namen zijn voor altijd aan de berg verbonden: Jean Malléjac en Tom Simpson. Een derde is ten onrechte vergeten: Pierre Dumas.

DE MONT VENTOUX is een vriendelijke berg als je hem in de zomer van een afstandje ziet liggen. De mooiste plek om naar de Ventoux te kijken vind ik het terras van een appartement in het dorpje Caromb, ten zuidwesten van de berg. Ik zit met enige regelmaat op dat terras, het liefst vroeg in de ochtend. Wat je dan ziet is een goedmoedige reus die zich nog even uitrekt en warmt aan de vroege zonnestralen. (Het terras waar ik op doel ligt iets lager tegen de heuvel van Caromb dan een veel groter terras, honderd meter verderop. Dat hoort bij het huis dat ooit eigendom was van de Vlaamse schrijver Hugo Claus. Ik begrijp niet dat het late werk van Claus niet veel meer is doordeesemd met de Ventoux, hij moet daar ook urenlang naar de berg hebben zitten kijken, en dat laat niemand onberoerd.)

De lieflijkheid van de Mont Ventoux is schijn; er is weinig lieflijks aan. Gemiddeld eist de berg elk jaar de levens van twintig mensen die hem beklimmen – hartaanvallen, botsingen, tuimelingen in het ravijn: gedurende het fietsseizoen één slachtoffer per week. Dat de Ventoux vooral gevreesd is vanwege één dode – een sterfgeval van 54 jaar geleden – vertekent de werkelijkheid. Die wordt er onschuldiger door dan ze is. Er zijn sindsdien honderden mensen omgekomen op de berg, vooral dromers op een racefiets.

De Mont Ventoux is een grafheuvel.

Je kunt de naoorlogse geschiedenis van het wielrennen niet beschrijven zonder de Ventoux te noemen. In de historie van de Tour de France speelt de Ventoux een cruciale rol. Maar de berg is vooral hoofddecor van het zwarte theaterstuk dat Doping heet.

Hij wordt in de Tour niet elke editie beklommen. Sterker: hij werd pas in de 39ste Tour, die van 1951, voor de eerste keer opgenomen in het parcours. Alsof de organisatoren het heel lang onverantwoord achtten hem voor te leggen aan het peloton, dat het vragen om problemen was. Nu nog wordt de Ventoux maar eens in de zoveel jaar uitverkoren – terwijl ze ook bij de Amaury Sports Organisation (ASO) heel goed weten dat de Ventoux extra aandacht genereert, dat hij hun wedstrijd van een gouden rand voorziet, dat iets van zijn mystiek afstraalt op hun Tour de France.

Op 7 juli wordt de Ventoux voor het eerst tweemaal beklommen – eerst vanuit Sault, de gemakkelijkste klim – en daarna vanuit Bédoin, de klassieke.

Kennelijk vindt de Tourorganisatie dat ze terughoudend moet zijn met het exploiteren van de legende van de Ventoux, dat ook legendes aan slijtage onderhevig zijn en gebaat zijn bij zuinig gebruik.

In 2016 was de Ventoux voor het laatst opgenomen in het Tourparcours. Het was alsof de berg protesteerde tegen het feit dat hij na drie jaar alwéér werd beklommen; de rit liep door de mistral rond de top uit op een fiasco. Renners reden zich vast in de menigte die naar beneden was gekomen nadat de finish was verlegd naar Chalet Reynard, halverwege. Chris Froome moest hollend de berg op.

Dat was dubbele wraak: in 2013 had Froome een poging gedaan de berg te vernederen, hem weg te zetten als een onbetekenende heuvel, door er met snelheden die soms boven de dertig kilometer kwamen tegenop te sprinten. Dat riep vragen op – bijna elke razende beklimming van de Ventoux roept vragen op, die van 2000, met Armstrong en Pantani, nog wel de meeste.

De Ventoux is óók een glazen bol waarin je de staat van het wielrennen kunt waarnemen.

Wat Froome deed dat doe je niet, op de Ventoux. Je kart er niet met dertig per uur tegenop. Het was een respectloze actie van een landgenoot van de man die voor een belangrijk deel verantwoordelijk is voor de moordenaarsstatus van de Ventoux.

(In juni 2004 reed de Bask Iban Mayo in een tijdrif in de Dauphiné Libéré vanuit Bédoin de Ventoux op in 55 minuten en 51 seconden. Daarmee verpulverde hij het record (56.50) van Jonathan Vaughters uit 1999. Tyler Hamilton eindigde achter Mayo op 35 seconden. Voor wie het wilde zien toonde de Ventoux helder aan wat er in het wielrennen

aan de hand was. Mayo is nu vrachtwagenchauffeur en zijn reputatie als wielrenner is geknakt door epogebruik – altijd met verwijzing naar zijn tijd op de Ventoux als bewijs van schuld.)

Er hangt iets duisters rond de Ventoux, er valt een sinister patroon waar te nemen op zijn flanken. Zijn extremiteit dwong renners zo diep uit hun krachtreservoirs te putten, dat die onherroepelijk leeg raakten en onmiddellijk aanvulling behoefden. Daarin was de Ventoux natuurlijk niet uniek. De Galibier, L'Alpe d'Huez en Tourmalet vallen ook niet mee en noopten renners regelmatig tot het invoeren van chemische assistentie.

Maar de aandacht die elke beklimming van de Ventoux krijgt, de wens van de renners om juist op de Ventoux tot het uiterste te gaan, dat alles leidde ertoe dat juist op die berg, meer dan op de andere, het wielrennen transparant werd, dat alle maskering tevergeefs bleek en er duidelijkheid kwam over wat er écht gebeurde op het doorgaans onzichtbare tweede toneel van de sport.

Op andere heilige plekken van de wielersport kan de illusie meestal wel in stand worden gehouden, maar de Ventoux is daarvoor te wreed, te veeleisend, te kaal – er valt niet te schuilen en niets te verbergen. Zeker wanneer de berg op slechte dagen een innig verbond sluit met die andere kwelgeest, de ondraaglijke hitte die de Ventoux verandert in Dantes hel.

De Ventoux wordt dan een onthullende, ontluisterende berg.

Laat ik duidelijker zijn: er bestaat een rechtstreekse lijn van de Ventoux naar doping naar dopingslachtoffers naar maatregelen tégen doping. De eerste die die lijn trok was een man die Pierre Dumas heette.

Dumas was tussen 1952 en 1967 actief als Tourdokter en tussen 1968 en 1977 als hoofd van de medische controle – de dopingtesten – in de Ronde van Frankrijk. Maar zijn invloed reikt tot in onze dagen. Zichtbaar – hij introduceerde de caravan waar renners na de etappe hun plasje moeten inleveren – en onzichtbaar: in het denken over doping en de bereidheid daartegen in het geweer te komen.

Uit de kranten uit de jaren vijftig komt een onconventionele man naar voren, iemand die pertinent weigerde zich aan te passen aan de geldende wielermores. Wat getuigde van een onafhankelijke geest, want die mores werden verder door alle betrokkenen – wielrenners, organisatoren, journalisten – geaccepteerd als de normaalste zaak van

de wereld. Wie er tegen inging was een outcast.

Onaangepast, is het woord dat Mart Smeets gebruikt als hij put uit zijn herinneringen aan Dumas. Hij maakte de dokter nog mee in zijn eerste twee jaren als Tourverslaggever voor de NOS. ‘Prachtige arts, in korte broek, open hemd, bebaard, onaangepast.’

Onaangepast en onafhankelijk, ook in zijn privégedrag. Dat had gevolgen. Kwam Dumas in 1952 als een getrainde atleet de Tour binnen, twintig jaar later was daar weinig meer van over. ‘Het slanke atletische lichaam van toen is getransformeerd in een dikbuikige man, die er veel ouder uitziet dan de halve eeuw die hij op de aardbodem staat,’ constateert de verslaggever van *De Tijd* in 1972. ‘Pierre Dumas is deel van het Tourcircus geworden.’ En dat betekent, weet elke Tourvolger, lange nachten met wijn en champagne, sigaretten en eindeloze gesprekken over de koers.

Maar zijn kruistocht tegen de dope is al die jaren doorgegaan. Die heilige missie had alles te maken met wat de jonge dokter op de Ventoux had meegemaakt in de Tour van 1955. Dumas was toen 33 – een ‘atletische figuur, met lichtblauwe ogen, de blonde haren verward op het hoofd’.

‘Nooit is het gebruik van opwekkende middelen, van “doping” zó direct gesignaleerd en zó openlijk gebrandmerkt als in de laatste Tour de France. Dat was de grote verdienste van Pierre Dumas,’ schreef wielerverslaggever Theo Nolens op 10 september 1955 in *de Volkskrant*. Wie denkt dat openheid betreffende doping iets van onze tijd is – al is die openheid ongetwijfeld relatief – vergist zich. Pierre Dumas doorbrak de omerta al toen doping nog niet eens was verboden en pillen en spuiten in het wielerpeloton tot de standaarduitrusting van de prof behoorden.

Op 20 juli 1955 trok de Ventoux voor de eerste keer de verhullende sluier rond het cyclisme naar beneden. Er was na die dag geen ontkennen meer aan. ‘Een der schandaligste gevallen van doping in de wielersport heeft zich voorgedaan met de Franse renner Jean Malléjac,’ opende *de Volkskrant* het wedstrijdverslag een dag later. ‘Op de Ventoux, in de rit Marseille-Avignon, is deze coureur van de fiets gestort en bewusteloos in de sintels gevallen. De haastig opgeroepen dr. Dumas – de Tourdokter – gaf Malléjac ter plaatse een zuurstofbehandeling. Een half uur lang lag de gedrogeerde renner in doodsstrijd. Pas in het ziekenhuis van Avignon is het levensgevaar langzaam geweken.’

Jacques Augendre van *L'Équipe* was in zijn auto naast Malléjac aan de beklimming van de Ventoux begonnen. Malléjac, die een dag eerder 26 was geworden, was niet zomaar een coureur. Hij werd in 1953 tweede in het eindklassement, na Louison Bobet. Maar nu ging het slecht. ‘Malléjac zweette als een os, uitgeput en comateus, hij zigzagde en de weg was niet breed genoeg voor hem. Hij verkeerde al niet meer in de echte wereld, en nog minder in de wereld van wielrenners en de Tour de France.’ Augendres collega Pierre Chany beschreef Malléjac op de grond, nadat hij van zijn fiets was gestort: ‘Volledig buiten bewustzijn, zijn gezicht had de kleur van een lijk.’

‘Hij vocht, hij gesticuleerde, hij schreeuwde, vroeg naar zijn fiets en probeerde uit de ambulance te komen,’ zegt Dumas tegen de verslaggever van de *Télégramme de Brest*. Hij heeft gebruik moeten maken van zijn ervaring als judoka – Dumas is in het bezit van de zwarte band – en die van Grieks-Romeins worstelaar om de krankzinnige renner in toom te houden. Die wordt niet alleen van de dood gered door het zuurstofapparaat van Dumas. De dokter heeft Malléjacs kaken met geweld van elkaar moeten trekken om de uitgedroogde renner water te kunnen toedienen en heeft hem een injectie met solukamfer gegeven.

De schokkende gebeurtenis is voor Dumas reden zijn mond open te doen over wat hij in de jaren sinds 1952 heeft meegemaakt. In dat jaar is de dertigjarige Dumas klaar voor een wandeltocht door de Alpen, als hij een telefoontje krijgt van de Tourorganisatie: of hij tijd heeft om drie weken Tourdokter te worden. Hoewel hij weinig met wielrennen heeft, stemt hij toe en meldt hij zich in startplaats Brest, vreemdeling in een wondere wereld vol onbekende mores, een beschaafde docent aan de École Nationale des Sports in Parijs tussen de wilden – tamelijk onnozele boerenzoons, zoals hij ze omschrijft, die weerloos worden gemanipuleerd door gehaaide soigneurs.

Meteen in zijn eerste Tour maakt Dumas kennis met de Ventoux – maar die is niet in een onthullende bui; de temperaturen zijn gematigd en Jean Robic wint de etappe die overigens niet eindigt op de top van de berg. Dat gebeurt pas voor het eerst in 1958 – Charly Gaul wint de tijdrit naar het conservatorium op de top.

Dumas kijkt die eerste jaren met grote ogen van verbijstering naar de taferelen die zich onder zijn neus afspelen. ‘Er waren soigneurs, fakirs, afkomstig uit de zesdaagsen. Hun betekenis zat in de inhoud van hun koffertje. Rijders namen alles wat ze kregen aangeboden, van bijen-

prikken tot padden-extract. Het was in die jaren allemaal magie, medicijnen en tovenarij. Medicijnen uit het hart van Afrika, handopleggers, voeten in ongelooflijke mengsels, zogenaamde gemagnetiseerde diëten en alles wat je je maar kon voorstellen.’

En ook wat je je niet kunt voorstellen: renners die voor een lange etappe twintig hardgekookte eieren opschrokken. Die hopen een hongerklop te voorkomen door ’s ochtends een kilo honing naar binnen te lepelen. Dumas ziet tot zijn verbijstering hoe renners zichzelf op de fiets injecteren – en soms met dezelfde spuit ook een ploegmaat wat moed toedienen.

En Dumas ziet amfetamines natuurlijk, het profpeloton is vergeven van de amfetamines, vaak uit de immense voorraden van de geallieerde legers die er Europa in 1944 en 1945 mee hebben overspoeld. Volgens schattingen gebruikt in de jaren vijftig driekwart van de renners de oppeppers. ‘Nog nooit,’ zegt Dumas in 1955 tegen *de Volkskrant*, ‘nog nooit heb ik door atleten zoveel onpure middelen zien gebruiken om de prestaties op te voeren als in deze tak van sport.’ Hij vraagt zich meteen af hoe dat komt. ‘Wordt er van de renners niet te veel gevraagd? Kan het lichaam elke dag opnieuw zulk een zware inspanningen verdragen? Moet de Ronde bekort worden? Dat zijn allemaal vragen, waarop niet direct antwoord is te geven.’

Dumas zegt dat hij bereid is een aanklacht wegens poging tot moord in te dienen tegen de verzorgers van Malléjac. Die laat weten eveneens een gang naar de rechter te overwegen, volgens hem is hij door de beschuldigingen over doping in de media in zijn goede naam en eer aangetast. Hij ziet de hitte en de helse zon als boosdoeners. Die hebben hem uitgepeut en een zonnesteek bezorgd. Zijn verzorger Richardot heeft hem in elk geval niets anders toegediend dan een buisje muntsiroop. Dat zweert hij op zijn moeder.

Van processen komt het overigens niet. ‘Dumas staat alleen tegen de clan,’ schrijft *de Volkskrant*. De krant is blij dat Malléjac zijn voorname niet doorzet. ‘Wordt Malléjac in het gelijk gesteld, dan zullen tientallen verzorgers, honderden renners, tienduizenden verblinde supporters hun schouders ophalen voor al die onbewezen beschuldigingen van doping in de wielersport. De clan zal dan zijn onzalig bedrijf rustig kunnen voortzetten.’ En het dopingprobleem zal in de doofpot verdwijnen.

‘De clan’ is in die jaren de omschrijving van het gesloten wielerveereldje waaruit buitenstaanders worden geweerd als de pest en dat een

eigen moreel systeem hanteert waarin doping volstrekt normaal is en het verkopen van koersen niets anders dan een aangepaste vorm van zegevieren met een vaak hogere financiële beloning. De clan haat Pierre Dumas.

Malléjac is natuurlijk in de Tour van 1955 de enige niet die zijn toevlucht heeft genomen tot de pillen. ‘Het is mij bekend,’ zegt de ongekend openhartige Dumas, ‘dat Hassenforder vergif heeft geslikt om de etappe door zijn streek te winnen.’¹ Toen Kübler na de aankomst te Avignon in het gras lag, lieten zijn verzorgers mij niet bij hem toe, maar de Zwitser reageerde zo abnormaal, dat mijn conclusie vaststond: doping. Charly Gaul begon midden op de Ventoux zo plotse-ling en zo vreemd te slingeren, dat zijn verdoving geen twijfel liet. Wat kunnen wij doen tegen de praktijken van verzorgers die het leven der renners en de gezondheid der sport in gevaar brengen? Regelmatige bloedproeven zijn helaas niet toegestaan, dus er zijn zelden bewijzen. Maar ik heb in deze Tour genoeg opmerkelijke verschijnselen gezien om er een rapport over te schrijven.’

Kübler, de Tourwinnaar van 1950, is op 20 juli 1955 door de Ventoux en wellicht door overdadig pillengebruik gesloopt, geeft hij ook zelf toe. Hij heeft in zijn eerste beklimming de berg op fatale wijze onderschat. Collega Geminiani heeft hem in het begin van de klim nog zo gewaarschuwd: ‘De Ventoux is geen gewone berg.’ Maar daarop heeft Kübler overmoedig geantwoord: ‘Maar Ferdi is geen gewone wielrenner.’ Aan de finish piept hij wel anders. ‘Ferdie is gek geworden,’ zegt hij, ‘Ferdie is helemaal kapot. Op de Ventoux is Ferdi gestorven. Hij is te oud.’²

Louison Bobet weet de Tour van 1955 nog te winnen – zijn derde achtereenvolgende zege – maar zijn grote dagen zijn voorbij. Hij heeft te veel van zichzelf gevraagd en het kantelpunt in zijn carrière voltrekt zich deze 20ste juli op de Ventoux. Latere verhalen dat ook Malléjac na zijn ineenstorting op de wrede berg nooit meer heeft gefietst zijn onjuist, maar de Ventoux heeft hem voorgoed gedegradeerd tot meefietser. Hij plakt er nog twee anonieme seizoenen aan vast en eindigt daarna roemloos als rijsschoolhouder in Landerneau. Het beeld van de comateuze renner op de Ventoux zal hem de rest van zijn leven blijven achtervolgen.

¹ De vijfde etappe, Metz-Colmar.

² Kübler wordt vier dagen later 36. Hij overlijdt op 97-jarige leeftijd in 2016.